

קונטרס

חזוק הבית

יוכיח את האדם שלא יתאכזר על אשתו ובניו,
אלא יחזק ויאמץ וישמח ויעודד אותם בכל
המצבים, וזו המצוה הכי גדולה במצוות החסד
שבר ישראל מצוה על זה מפי חכמינו ורבותינו
הקדושים.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבינו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר פל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתוכים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאָדָם צָרִיךְ מְאֹד לְשָׁמֵר
עַל בֵּיתוֹ זֶה אֲשֶׁתּוֹ, וַיִּכְבְּדָהּ עַד מָאֹד, וְכֵן
יִשְׁתַּדֵּל לְכַבֵּד אֶת כָּל מְשִׁפְחָתָהּ, וְדִיְקָא עַל-
יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לוֹ שְׁלוֹם-בַּיִת נִפְלָא, וְאֵין לְאָדָם
לְהִיּוֹת חָכָם בְּעֵינָיו, וּלְחַפֵּשׂ תְּמִיד רַק אֶת
הַחֲסָרוֹנוֹת אֲצֵל קְרוֹבֵי אֲשֶׁתּוֹ, כִּי גִמְינוּ כְּצֵל
עוֹבֵר, וְעוֹד מְעַט הָאָדָם כָּבָר יוֹצֵא מִזֶּה
הָעוֹלָם, וְעַל-כֵּן מָה וְלָמָּה לוֹ לְשַׁבֵּר אֶת בֵּיתוֹ,
שְׂאֵז רַק יִלְדִּיו יִסְבְּלוּ מִזֶּה, כִּי רַב הַבְּעֵצָתָיִים
בָּאִים מִבָּתִּים שְׁבוּרִים וְהַרוּסִים.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרב)

קוֹנְטֵרַס

חֲזוֹק הַבַּיִת

.א.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, פִּי כָּל הַצָּרוֹת
וְהִיסוּרִים הַמָּרִים שְׁעוֹבְרִים עָלַיךָ בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין
בְּרוּחַנִיּוֹת, הוּא רַק מַחֲמַת שְׁאִינְךָ מְכַבֵּד וּמְיַקֵּר אֶת
אֲשֶׁתְּךָ, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בְּכֹא מְצִיעָא נט):
'אוֹקִירוּ לְנַשִּׁיכוּ כִּי הֵיכִי דְתַתְּעִירוּ'; תְּכַבְּדוּ וּתְיַקְרוּ
אֶת נְשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שְׁתַּתְּעִשְׂרוּ; וְאָמְרוּ (שם): לְעוֹלָם
יְהֵא אָדָם זָהִיר בְּכַבוֹד אֲשֶׁתּוֹ, שְׁאִין בְּרָכָה מְצוּיָה
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֲלֵא בְּשִׁבִיל אֲשֶׁתּוֹ; וְעַכְשָׁו
אֲשֶׁל אוֹתְךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, מֵאַחַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא חָס וְרַחֵם עָלַיךָ, וְנָתַן לְךָ מַתָּנָה אֲשֶׁה,

אתה צריך לזלזל כל-כף במתנה הזו שנתן לך הקדוש-ברוך-הוא! ? ולא רק שאתה מזלזל במתנה היקרה שנתן לך הקדוש-ברוך-הוא, אלא אתה זורקה ומשליכה ממך, האם אינך יודע שבזה שאתה הולך באלימות נגד אשתך, הן עם הידים, רחמנא לישזבן, אלימות גשמית, שזה מממש רשעות, והן אלימות מלולית, שאתה משפיל ומדכא את אשתך, בזה אתה בועט במתנה הנפלאה שנתן לך הקדוש-ברוך-הוא, ותקבל ענש גדול על זה, מלבד הענשים הקשים והמרים שאתה כבר סובל. כי בזה שעוברת עליך עניות ודחוקות, ואתה מלא חובות, ואינך רואה עצות איה לציאת פעם מהחובות האלו, האם אינך יודע שזה בא לך מחמת שאתה מזלזל במתנה שנתן לך הקדוש-ברוך-הוא — אשה יקרה וחביבה כזו! ? ומכל שכן על-ידי האלימות שלך, אלימות גשמית, שאתה מכה אותה, רחמנא לישזבן, שבזה נעשית רשע גמור, עוד אתה מתנהג כלפיה באלימות רוחנית, אלימות מלולית, שזה על-פי-רב גרוע יותר מאלימות גשמית, כי כשדוקרים את האשה בדבורים, ומשפילים אותה, ומחרפים ומבזים

אותה, זה העֶזְרָא הַכִּי גָדוֹל עַד מְאֹד. וְחֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (שם): 'לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֶהִיר
 בְּאוֹנָתוֹ אֲשֶׁתוֹ שְׁמִתוֹךְ שְׂדֵמְעָתָהּ מִצוּיָהּ אוֹנָתָהּ
 קְרוּבָה'; וְתַכְף־וּמְיָד כְּשִׁמְתַחִילָה לְבָכוֹת, אֲזִי
 הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹמֵעַ לְתַפְלוּתֶיהָ, וּמְסַתְּפֵל עַל
 דַּמְעוֹתֶיהָ, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּאִים אֵלֶיךָ כָּל הַצָּרוֹת
 וְהַיְסוּרִים הַמָּרִים הָאֵלּוּ שְׂאֵתָה מְסַבֵּב בָּהֶם, וְאַחֲר־
 כֵּן אַתָּה שׁוֹאֵל, לָמָּה מְגִיעִים לִי צָרוֹת וַיְסוּרִים
 כְּאֵלוֹ?! לָמָּה אֲנִי מְלֹא חוֹבוֹת?! לָמָּה אֲנִי מְלֹא
 יְסוּרִים?! לָמָּה אֵין לִי פְּרֻנְסָה?! לָמָּה אֵין לִי
 הַצְּלָחָה?! בְּשַׁעַה שְׁכָּל הַצְּלָחָתְךָ תְּלוּיָהּ וְעוֹמְדָת רַק
 אֵיךְ שְׂתַכַּבֵּד אֶת אֲשֶׁתְּךָ, שֶׁהִיא הַמַּתְנַה הַכִּי יִקְרָה,
 שְׁנַתֵּן לָךְ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְלִכֵּן אֵל תִּשְׁאַל
 שְׂאֵלוֹת עָלָיו יְתַבְּרָךְ, לָמָּה מְגִיעִים לָךְ כָּל הַצָּרוֹת
 וְהַיְסוּרִים הָאֵלּוּ, הָעֲנִיּוֹת וְהַדַּחְקוֹת, שְׂאֵתָה מְסַתְּוֵב
 נַע וְנָד, וְאֵין לָךְ פְּרוּטָה לְפוֹרְטָה, וְהַנּוֹשִׁים וְהַבְּעָלִי
 חוֹבוֹת בָּאִים וְלוֹחֲצִים עָלֶיךָ, מַדּוּעַ זֶה מְגִיעַ לִי,
 וְאֵיפֹה הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֵל תִּשְׁאַל שְׂאֵלוֹת
 טְפָשִׁיּוֹת כְּאֵלוֹ, אֲלֹא תִתְרַץ לְעִצְמוֹךָ: "בּוֹדְאֵי
 הַשְּׂפֵלְתִי אֶת אֲשֶׁתִּי בְּאֵלִימוֹת גְּשָׁמִית וּבְאֵלִימוֹת
 רוּחַנִית, אֵלִימוֹת פִּיזִית וְאֵלִימוֹת מְלוּלִית"; וְלִכֵּן

אֲנִי בָּא לְהִזְהִיר אוֹתְךָ, אִם אַתָּה לֹא תִחְזֹר מִהַדָּרֶךְ
הַרְעָה שְׂאֵתָה מִתְנַהֵג עִמָּה, אֲזַי מָרִים וּמְרוֹרִים יִהְיוּ
לְךָ הַחַיִּים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאִם אַתָּה רוֹצֵה לְהוֹשֵׁעַ
וּלְצֵאת מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים וְהַמְרִירוֹת שֶׁלְּךָ,
תִּתְחִיל לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתְּךָ. וְאִף שִׁישׁ לְךָ
הַרְבֵּה טְעָנוֹת עָלֶיךָ, תִּזְכֹּר אֶת מֵאֲמָרָם ז"ל, שְׂאֵמְרוּ
(סוֹטָה ב:): 'אֵין מְזוּגֵינן לוֹ לְאָדָם אֱלֹא לְפִי מַעֲשִׂיו';
כִּי בְּאַמֶּת הָאִשָּׁה הִיא עֵצָם מִעֲצָמֶיךָ, אִם אַתָּה סוֹבֵל
מִמָּנָה, זֶה רַק אֲשַׁמְתֶּךָ שְׂאֵינְךָ מִתְקַן אֶת מַעֲשִׂיךָ, כִּי
אִם הָיִיתָ חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וְהָיִיתָ מְדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, וְהָיִיתָ בּוֹרַח תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהָיִיתָ
נוֹתֵן לוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֵגַע תּוֹדָה
וְהוֹדָאָה עַל הַמַּתָּנָה הַיְקָרָה שֶׁנָּתַן לְךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא — אִשָּׁה טוֹבָה כְּזוֹ, אֲזַי יִהְיֶה לְךָ כְּלִי לְקַבֵּל
כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת שְׂבָעוּלָם. וּמֵאַחַר שְׂאֵתָה מְזוּלָזֵל
בַּמַּתָּנָה שֶׁנָּתַן לְךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאַתָּה מִשְׁפִּיל
אוֹתָהּ מִבְּזָה אוֹתָהּ וּמִכָּה אוֹתָהּ, רַחֲמָנָא לִישׁזְבֹּן,
עַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה שׁוֹבֵר אֶת הַכְּלִי מִמֶּךָ, וּבְשׁוּם פְּנִים
וְאִפְּן לֹא תִצְלִיחַ דְּרַכְךָ, אֱלֹא תִפֹּל נְפִילָה אַחַר
נְפִילָה; וְעַל-כֵּן אֵיעֲצֶךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אִם אַתָּה
רוֹצֵה לְצֵאת מִהַצָּרוֹת שֶׁלְּךָ, רְאֵה לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת

אשְׁתֶּךָ, וְתִדְוֶנָּה לְכַף זְכוּת, וְאֵל תִּסְתַּכֵּל עַל הָרַע
שָׁבָה אֶלָּא עַל הַטּוֹב שָׁבָה, זְכוּר תִּזְכּוּר כְּשֶׁהֵייתָ רִוּק,
וְהִסְתּוֹבְבֶתָ נָע וְנָד, הֵייתָ פּוֹגֵם וְחוֹטֵא בְּכָל יוֹם
וְיוֹם, וְהָיוּ מָרִים לְךָ הַחַיִּים, יוֹתֵר מִרוּרִים מִמּוֹת,
וּבִקְשֶׁתָּ אֶת נַפְשְׁךָ לְמוֹת מִהִבְדִּידוּת וְהַעֲצָבוֹן
וְהַדְּכָאוֹן שֶׁסִּבְבוּךָ, כִּי רָצִיתָ לְהִתְחַתֵּן, וּבִקְשֶׁתָּ מִמֶּנּוּ
יִתְבָּרֵךְ שְׂיִתֵּן לְךָ רַק אֶת בֵּית זוּגָךְ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַכִּי
מְאֹשֵׁר, וְהִתְחַנְנֶתָ יָמִים וְשָׁנִים שֶׁתִּקְבֵּל אֶת אֲשֶׁתְּךָ,
וְעַכְשָׁו שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לְךָ אִשָּׁה טוֹבָה,
אֲהוּבָה כְּזוֹ, אַתָּה מְזוּלָזֵל בַּמִּתְנָה שֶׁנָּתַן לְךָ הַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, אַתָּה מִשְׁפִּילָה הַשְּׁפֵלָה שְׂאִין כְּמוֹתָ:
"אַתָּה לֹא שָׁוָה שׁוֹם דְּבָר, וְאַתָּה לֹא מְצַלַּחַת, וְאַתָּה לֹא
יְכוּלָה שׁוֹם דְּבָר", וְכִדּוּמָה כָּל מִינֵי הַשְּׁפָלוּת וְכָל
מִינֵי אֱלִימוּת מְלוּלִית, עַד שֶׁלֹּא מִסְפִּיק הָרַשָּׁעוּת
הַזוֹ שֶׁלְּךָ, שֶׁאַתָּה מִתְנַהֵג כָּךְ, אֶלָּא אַתָּה עוֹד
מִתְעַלֵּל בָּהּ בְּאֱלִימוּת פִּיזִית, בְּזוּה אַתָּה רָשָׁע מְרָשָׁע,
כִּי כָּל הַמְּגַבִּיחַ יָדוּ עַל חֲבֵרוֹ נִקְרָא רָשָׁע, וְכָל שֶׁכֵּן
כְּשֶׁמְּגַבִּיחַ אֶת יָדוֹ עַל אֲשֶׁתּוֹ, שֶׁהִיא הַמִּתְנָה שֶׁנָּתַן
לְךָ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֲרִי אַתָּה מִכָּה כְּבִיכּוֹל אֶת
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, כִּי הוּא נָתַן לְךָ מִתְנָה
יְקָרָה כְּזוֹ, וְאַתָּה מְזוּלָזֵל בָּהּ, וְלִכֵּן אִם אַתָּה רוֹצֵה

להצליח בחייך, שתהיה לך פרנסה בשפע, ותצא
 מכל הצרות והיסורים שלך, ותפטר פעם ולתמיד
 מהחובות שלך, לא תוכל בשום פנים ואפן להגיע
 אל זה, אלא על-ידי שתשוב ממעשיך הרעים,
 ותתחיל לחזק וליקר את אשתך, ותזהר מאד מאד
 בכבודה, ואף שיש לך עליה הרבה טענות ומענות
 כאלו היא הכי גרועה בעולם, אין זה נכון, אתה
 גרמת לעצמך את כל הצרות והיסורים האלו, כי
 אם היית מכבדה ומיקרה ומגביהה ולא מזלזל בה
 ומשפילה, אז הייתה אשתך אשה אחרת לגמרי,
 אבל אתה במו ידיך קלקלת את המתנה שנתן לך
 הקדוש-ברוך-הוא, שהוא הכלי לקבל בו כל מיני
 השפעות טובות; ולכן ראה, אהובי, בני היקר,
 לשוב בתשובה שלמה על כל מעשיך הרעים,
 ותבקש מחילה וסליחה וכפרה מאשתך, ותתחיל
 לכבדה וליקרה ולאהבה, ואז תראה איך שמזלך
 יתהפך לגמרי; כי העשר והשפע שבא לאדם הוא
 רק בזכות אשתו (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סט), ואם
 תכבד ותיקר את אשתך, אז תראה שהכל יתהפך
 לטובה, ויתחיל לבוא עליך שפע כזה שלא תארת
 ולא שערת מימך.

ב.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר הִקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֶן, וְעֲשֵׂה עִמָּךְ חֶסֶד גָּדוֹל, וְנָתַן
 לָךְ מִתְּנָה יְקָרָה כְּזוֹ כְּמוֹ אֲשֶׁתְּךָ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הִקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת כד.): 'אֲשֶׁתּוֹ כְּגוֹפּוֹ'; וְעַל-כֵּן כְּמוֹ
 שְׂאֵתָה מְכַבֵּד וּמְיַקֵּר אֶת גּוֹפֶךָ וּמְשַׁתְּדֵל לְהַאֲכִילוֹ
 וּלְהַשְׁקוֹתוֹ וּלְהַלְבִּישׁוֹ מִהַטּוֹב בְּיֹתֵר, כְּמוֹ-כֵן תַּחּוּס
 וְתִרְחַם עַל אֲשֶׁתְּךָ שֶׁהִיא גּוֹפֶךָ, וְתִתֵּן לָהּ מִהַכֵּי טוֹב
 שֶׁרַק יֵשׁ לָךְ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת נא):
 'אֵין פְּרִי בִטְנָה שֶׁל אִשָּׁה מִתְּבַרְךָ אֶלָּא מִפְּרֵי בִטְנֹ
 שֶׁל אִישׁ'; וְעַל-כֵּן חוּס וְרַחֵם עַל אֲשֶׁתְּךָ וְתַפְסִיק
 לְהִתְאַכְזֹר עָלֶיהָ, אֶלָּא תִשְׁתַּדֵּל מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה לְתַת
 לָהּ כָּל מַה שֶׁהִיא צְרִיכָה, וְאֵל תִּקְמָץ מִמֶּנָּה כְּלוּם,
 כִּי כָּל מַה שֵׁיֵשׁ לָךְ הוּא רַק מִמֶּנָּה, כִּי כָּל הָעֲשִׂירוֹת
 וְהַשְּׁפַע שֶׁבָּא לְאָדָם הוּא רַק בְּזִכּוֹת אֲשֶׁתּוֹ, וְכָל
 הָעֲנִיּוֹת וְהַדְּחָקוֹת שֵׁיֵשׁ לְאָדָם הוּא רַק מִפְּנֵי
 שְׂמֻזְלוֹ בְּאֲשֶׁתּוֹ. זְכוּר וְגַם תִּזְכֹּר אֶת מַה שֶׁעָבַר
 עָלֶיךָ לְפָנֶי שְׂמֻצָּאת אֶת אֲשֶׁתְּךָ, אֵילוֹ צְרוּת וְאֵילוֹ
 יְסוּרִים וְאֵילוֹ מְרִירוֹת עֲבָרָת, וְעַכְשָׁו שֶׁנָּתַן לָךְ
 הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אִשָּׁה יְקָרָה כְּזוֹ, אֶתָּה מְזוּלָל

בַּמִּתְנָה הַזֹּאת שֶׁנֶּתַן לְךָ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעוֹד יֵשׁ
 לְךָ טַעֲנוֹת וּמַעֲנוֹת עָלֶיךָ, כְּאִלּוּ הִיא הִכִּי גְרוּעָה,
 וְאַתָּה שׁוֹכֵחַ אִילּוּ הַבְּטָחוֹת הַבְּטָחָה לְהַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא כְּשֶׁהֵיטָּה רִוְק, שְׂאֵם רַק תִּקְבֹּל אֶת בֵּית
 זוּגָד, אִז תִּשְׁתַּנֶּה לְגַמְרִי, וְתִהְיֶה הִכִּי טוֹב, וַיֵּמַר גַּם
 שֶׁבִקְשָׁתָה שִׁיתֵן לְךָ מֵה שִׁיתֵן, הָעֵקֶר שֶׁתִּהְיֶה לְךָ
 אִשָּׁה, וְאֶפְלוּ שֶׁתִּהְיֶה כְּמוֹ שְׂאֵתָה אוֹמֵר עֲכָשׁוּ,
 שֶׁהִיא הִכִּי גְרוּעָה, מִדּוּעַ לֹא תִתְחִיל לְתַקֵּן אֶת
 מַעֲשֵׂיךָ קִדְם, וְאִז הִיא תִתְקַן אֶת מַעֲשֵׂיךָ, כִּי אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (ירושלמי בְּרֻכּוֹת, פָּרָק ט'): 'אִי
 אֶפְשָׁר לְאִישׁ בְּלֹא אִשָּׁה, וְאִי אֶפְשָׁר לְאִשָּׁה בְּלֹא
 אִישׁ, וְאִי אֶפְשָׁר לְשִׁנְיָתָם בְּלֹא שְׂכִינָה'; כִּי בְּזֵה
 שֶׁתִּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְתִמְשִׁיךְ עַל
 עֲצָמֶיךָ אוֹר וְזִיו וְחַיִּים וְדַבְּקוֹת הַבוּרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ,
 וְתִתְחַדֵּיר בְּעֲצָמֶיךָ, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעְדָּיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל,
 וְהַכֵּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גְּמוּרָה הוּא, וַיֵּמַר שְׂאֵתָה רַק רוּאָה
 וְשׁוֹמֵעַ וּמְרַגֵּשׁ — זֶה אֱלֻקוֹת, שֶׁהַלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ
 בְּלְבוּשׁ הַזֶּה, שֶׁכֵּל זֶה הוּא שְׁלֵמוֹת הַתִּשׁוּבָה,
 שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לְמִדְרָגָה כְּזוֹ, לְהַתְבַּטֵּל לְגַמְרִי
 אֶל אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְיִהְיֶה נְכֹלל בְּעֵצָם עֲצָמִיּוֹת
 אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינָיו כְּלֹא מִמֶּשׁ, בְּטֵל

ומבטל בעיני עצמו לגמרי, שאז יהיה כלי
 להמשכת שכונת עזו בתוכו. וברגע שהשכינה
 תמצא מקום אצלך, אז יתחילו להאיר לך המחין
 באור וזיו וחיות ודבקות כזו, שתכבד ותיקר את
 אשתך, ותתחיל להשיג ולהבין את גדל החסד חנם
 שעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא שנתן לך אשה
 מתנה, ועל-כן מה ולמה לך להתאכזר כל-כף על
 אשתך, לצעק עליה ברבים, ולהשפילה לפני כלם
 ומכל שכן להרים את ידיך ולהכותה, שבזה אתה
 רשע מרשע, כי מי שמתנהג באלימות פיזית
 ומלוולית לגבי אשתו, אין לך רשע יותר גדול מזה,
 כי האשה היא המתנה שנתן הקדוש-ברוך-הוא
 לאדם, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (יבמות לט.):
 'אשה הקנו לו מן השמים', אתה הולך ובוועט
 בהטובה שהקדוש-ברוך-הוא נתן לך; אין לך עוד
 רשעות יותר גדולה מזו, ועל-כן תשתדל בכל מיני
 אפנים שבעולם לכבד וליקר את אשתך, ואז תראה
 שאשתך היא הכי טובה בעולם, ותשמח עם
 המתנה שנתן לך הקדוש-ברוך-הוא, ותתנהג עמה
 בדרך ארץ גדול, ותכבדה ותיקרה ותאהבנה, שאז
 דיקא תצליח את דרכך; כי בזה שתמצא בה תמיד

רק טוב, מַעֲלוֹת טוֹבוֹת וּמַדוֹת טוֹבוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּאֵמַת תְּתַהַפֵּךְ לְהִיּוֹת הָאִשָּׁה הַכִּי מְכַשֶּׁרֶת, כִּי אִם רַק מִגְבִּיּהִים אֶת מִישֵׁהי וְנוֹתְנִים לָהּ שֶׁבַח, אֲזוּ בְּאֵמַת נְתִיבָה וְרוֹאִים אֶת יָקָר מַעֲלָתָהּ, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבַּת כה:): 'אֵיזָהוּ עָשִׂיר? כָּל שֵׁישׁ לוֹ אִשָּׁה נְאֻה בְּמַעֲשִׂים'; כִּי זֶה עֶקֶר הָעֲשִׁירוֹת, שֵׁישׁ לְאָדָם אִשָּׁה טוֹבָה בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים. אֲבָל כָּל זֶה תְּלוּי בָּךְ בְּעֶצְמָךְ אִם תִּכְבְּדָנָה וּתְיַקְרָה וּתְמִיד תִּתֵּן לָהּ תְּשׁוּמַת לֵב, וּתְדַבֵּר עִמָּה דְבוּרִים שֶׁל אֲהָבָה וְתַגְדִּיל אוֹתָהּ, אֲזוּ בְּאֵמַת תְּתַהַפֵּךְ מִהַפּוֹךְ לְהַפּוֹךְ, וְתִרְאֶה שֵׁישׁ לָךְ אִשָּׁה נְאֻה בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֲזוּ תִהְיֶה הָעֲשִׂיר הַכִּי גָדוֹל, כִּי אֵין לָךְ עוֹד עֲשִׁירוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֹּו כִּשְׂאָדָם בְּאֵל בֵּיתוֹ, וּמוֹצֵא אִשָּׁה מְחִיכֶת, אִשָּׁה שְׂמֵחָה, וְהַכֵּל תְּלוּי רַק בְּיָדְךָ, כִּי בְּפִרוּשׁ הַזֶּהִירוּ אוֹתָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שְׁלֵעוֹלָם אֵל יִטִּיל אִימָה יִתְרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אָסוּר לְלַכֵּת עִם אִשְׁתּוֹ בְּאֵלִימוֹת פִּיזִית וּמְלוּלִית, וּלְהַכְנִיס בָּהּ פְּחָדִים וְאִימוֹת יִתְרוֹת, שְׂתַפְחַד וְתִרְעַד מִמֶּנּוּ, אֲשֶׁר זֶו הֵהֱשִׁפְּלָה הַכִּי גְדוֹלָה שָׂרָק יְכוּלָה לְהִיּוֹת, שְׂמִכְנִיסִים בְּבֵית מִתַּח וְיִרְאוֹת טְפִלוֹת כְּאֵלוֹ, שֶׁהָאִשָּׁה מְפַחַדֶת וְרוֹעֶדֶת מִבְּעֻלָּהּ,

וְאִם אַתָּה מִתְנַהֵג בְּצוּרָה כְּזוֹ, מָה אַתָּה רוֹצֵה
 שִׁיְהִי לְךָ, הָאִם אֵינְךָ יוֹדֵעַ, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מִקְפִּיד עַל דְּבָרִים כְּאֵלוֹ יוֹתֵר מִהַכֹּל, עַד שֶׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שַׁבַּת קטז): 'אָמְרָה תוֹרָה שְׁמִי
 שְׁנֹכַח בְּקִדְשָׁה — יִמְחַק, כִּי לֵעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין
 אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ'; הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹכֵן שִׁיִּמְחַק
 שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, הָעֶקֶר שִׁיְהִי שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ,
 וְאַתָּה מוֹלִיז בְּשִׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשַׁעַה שְׁנַתֵּן לְךָ מִתְּנָה
 יְקָרָה כְּזוֹ, וְאַתָּה מְכַנֵּס בָּהּ אֵימָה יִתְרָה וּפְחַד גְּדוֹל,
 וּמִדְּקָדֵק עָלֶיהָ בְּכֹל מִינֵי דְקְדוּקֵי עֲנִיּוֹת, בְּשַׁעַה
 שְׁכָל הַשֹּׁפֵעַ שִׁישׁ לְךָ, זֶה רַק בְּשִׁבִּילָהּ, וְלִכֵּן רָאָה,
 אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אִם לֹא תִשְׁתַּנֶּה, אֲזוּ מְרִים
 וּמְרוֹרִים יִהְיוּ לְךָ הַחַיִּים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁלְּבִסוּף
 תִּתְגַּרֵּשׁ, מָה אַתָּה חוֹשֵׁב, שֶׁאֲשַׁתְּךָ תִּחְזִיק מֵעֶמֶד?
 הִיא תִשָּׁבֵר לְגַמְרִי, אוֹ שֶׁהִיא תִקְבַּל רַחֲמָנָא לְצֻלָּן,
 שָׁבֵר עֲצָבִים וְתַחֲלָה, אוֹ שֶׁתִּבְרַח מִיַּד לְגַמְרִי;
 וְעַל-כֵּן זְכוּר תִּזְכֹּר שֶׁהַצְּלָחַתְךָ הִיא בְּיָדְךָ, אִיךָ
 שֶׁתִּתְנַהֵג עִם אֲשַׁתְּךָ, כֵּן תִּקְבַּל חֲזָרָה, כִּי הָאִשָּׁה הִיא
 בְּחִינַת מַלְכוּת דְּלִית מְגֻרְמָה כְּלוּם, הִיא בְּדַמוּת
 רְאִי, בְּאֵילוֹ פָּנִים שֶׁתִּשְׁרָה בָּהּ, כֵּן תִּרְאֶה חֲזָרָה, אִם
 תִּחַיֵּךְ אֵלֶיהָ וְתִשְׁמַחָה וְתִבְדַּחָה, אֲזוּ תִרְאֶה מִמְּנָה

פָּנִים שְׂמֵחוֹת וְשׂוֹחֲקוֹת וְעֲלִיזוֹת וְתַחֲיָה חַיִּים
 נְעִימִים, וְאִם תִּרְאֶה לָּהּ פָּנִים עֲצוּבוֹת וּמְרִירוֹת אֹז
 תִּרְאֶה אוֹתוֹ דָּבָר חֲזָרָה. וּבִאֲמַת עָלֶיךָ מִנַּח הַחֹב
 לְחִזּוֹק וּלְעוֹדֵד וּלְשִׂמְחָה וּלְאַמֵּץ אֶת אֲשֶׁתְּךָ, כְּמוֹ
 שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (ראש השנה ו:): 'אִשָּׁה —
 בְּעֹלָה מְשֻׁמָּחָה', שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְחִזּוֹק וּלְאַמֵּץ וּלְעוֹדֵד
 אֶת אֲשֶׁתְּךָ, וְאִם תִּתְּנֶהג בְּצוּרָה כְּזוֹ, אֹז יִהְיֶה לָּךְ
 בֵּית חָם, בֵּית שְׂמֵחָ, וְתִמִּיד תִּרְצֶה לְהִיּוֹת בַּבַּיִת,
 וְאֲשֶׁתְּךָ תִּרְצֶה לְהִיּוֹת בַּבַּיִתְךָ, וְהָעוֹלָה עַל הַכֹּל
 הַשְּׂכִינָה יִהְיֶה לָּהּ מְקוֹם הַיְכָן לְהִיּוֹת, כִּי אֵין
 הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמְקוֹם שְׁלוֹם, וּכְשֶׁאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ
 מִתְּנַהֲגִים בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ אֶחָד כָּל־פִּי הַשָּׁנִי, וּמְכַבְּדִים
 וּמְיַקְרִים אֶחָד אֶת הַשָּׁנִי, עַל-יְדֵי-זֶה הַשְּׂכִינָה מְצוּיָה
 שָׁם, וּבַבַּיִת שֶׁהָאִשָּׁה מְכַבֶּדֶת אֶת בְּעֹלָהּ וְהַבַּעַל
 מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ, אֹז הַשְּׂכִינָה לֹא זֹזָה מִשָּׁם, וּבַבַּיִת
 שֶׁהַשְּׂכִינָה מְצוּיָה שָׁם, כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהֲצִלּוֹת
 מְצוּיּוֹת שָׁם.

ג.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֶהוּבִי, בְּנִי, כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן

שֶׁתִּפְסִיק לְהִיּוֹת רָשָׁע מְרָשָׁע וּלְהַשְׁפִּיל אֶת אִשְׁתְּךָ
 בְּהַשְׁפָּלוֹת כְּאֵלוֹ, שֶׁלֹּא מִתְאִים לְבַר יִשְׂרָאֵל לְחַרֵּף
 וּלְבַזוֹת אוֹתָהּ וּלְמַצֵּא אֶצְלָהּ חֲסְרוֹנוֹת, וְתָמִיד תִּרְצֶה
 רַק מִה שֵׁיִשׁ לָהּ, וְכָל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה שֵׁיִשׁ לָהּ,
 אֶתָּה לוֹקַח מִמֶּנָּה. מִדּוּעַ לֹא תִתְיָשֵׁב, הֲלֹא הַכֶּסֶף
 הַזֶּה הִיא עֲבֹדָה בְּעִבּוּרוֹ, וְמָה הִיא רוּצָה לַעֲשׂוֹת עִם
 הַכֶּסֶף הַזֶּה, אִם לֹא לְקִנּוּת אֲכָל אוֹ בַגּוּד לְבַיִת, בַּיִת
 חָם וּבַיִת יָפֵה אֶתָּה רוּצָה, אֲבָל גַּם אֶת הַכֶּסֶף שְׁלָהּ
 אֶתָּה רוּצָה, וְאִיךָ זֶה הוֹלֵךְ בַּיַּחַד?! מִדּוּעַ תִּלְחֹץ
 עָלֶיךָ תָּמִיד שֶׁתִּתֵּן לָךְ אֶת כָּל כֶּסֶפָּה, הֲלֹא אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים נ:): 'הַמְצַפֶּה לְשֹׁכֵר
 אִשְׁתּוֹ, אֵינּוּ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם'; בּוֹדָאִי אִם
 תִּכְבְּדָהּ וּתְיַקְרָהּ וּתְאֱהַבְנָהּ וּתְגַבִּיחַ אֶת דַּעְתָּהּ,
 תִּשְׁמַחָהּ וּתְעוֹדְדָהּ וּתְמַצֵּא רַק אֶת הַטּוֹב שָׁבָהּ, אֲזוֹ
 מִמִּילָא תִתֵּן לָךְ אֶת הַכֵּל, כִּי הֲלֹא הִיא לֹא צָרִיכָה
 שׁוֹם דָּבָר, הִיא רַק צָרִיכָה אֲהָבָה וּתְשׁוּמַת לֵב מִמְּךָ,
 וְאֲזוֹ תִתֵּן לָךְ אֶת הַכֶּסֶף, וְעַל-כֵּן בְּמִקּוּם לָרִיב אֶתָּה
 וּלְצַעֵק עָלֶיךָ וּלְהַשְׁפִּילָהּ וּלְקַלְלָהּ וּלְבַזוֹתָהּ, וּלְדַבֵּר
 עַל הַהוֹרִים שְׁלָהּ וְעַל מִשְׁפַּחְתָּהּ, רְאֵה לְכַבְּדָהּ
 וּלְיַקְרָהּ וּלְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת הַהוֹרִים שְׁלָהּ וְאֶת
 הַמִּשְׁפָּחָה שְׁלָהּ, אֲזוֹ מִמִּילָא תִתֵּן לָךְ אֶת כָּל הַכֶּסֶף,

כִּי הִיא לֹא צָרִיכָה שׁוּם דְּבָר, רַק אֲהָבָה וּתְשׁוּמַת לֵב. וְזָכוּר תִּזְכֹּר מַה שְּׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים סב:): 'מִצָּוָה וְגוֹף טָהוֹר נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלוֹ בָּנִים'; זוֹ הַמִּצְוָה הַכִּי גְדוּלָּה — כְּשֶׁאָדָם מִתְחַתֵּן, שָׂאז יֵשׁ לוֹ גּוֹף טָהוֹר, כִּי בְּלֹא אִשָּׁה אָדָם הוּא מְלֹא חֲטָאִים וְעוֹנוֹת, מְלֹא פְגָמֵי הַבְּרִית. וְזָכוּר תִּזְכֹּר אִיךָ הָיוּ לָךְ חַיִּיךָ בְּלִי אִשְׁתְּךָ, וְעַל-כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל בְּיוֹתֵר לְכַבְּדָהּ וּלְיִקְרָהּ וּלְתַת לָהּ תְשׁוּמַת לֵב, וּלְדַבֵּר אֵלֶיהָ דְּבוּרִים יָפִים, אֲזוּ תִרְאֶה שֶׁהַכֹּל יִשְׁתַּנֶּה, כִּי הָאִשָּׁה הִיא כְּמוֹ שְׁעוֹשִׁים אוֹתָהּ, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (סְנֵהֲדִין כב:): 'אִשָּׁה גֵלָם הִיא, וְאֵינָה כּוֹרֶתֶת בְּרִית אֶלָּא לְמִי שֶׁעֲשָׂאָה כְּלִי'; בְּשַׁעֲהָ שֶׁהָאָדָם מֵיִצֵּר כְּלֵי יָפֶה וּמְחַבְּבוֹ וּמְיַקְרוֹ, אֲזוּ יֵשׁ לְהַכְלִי כָּל מֵינֵי חַן וְכָל מֵינֵי יָפִי, לֹא כֵן כְּשֶׁמְכַעֵר וּמְגַנֶּה וּמְתַלּוֹצֵץ מִהַכְּלֵי, אֲזוּ אֵין לָזֶה שׁוּם תֹּאֵר וּמִרְאֶה וְיָפִי כָּלֵל; וְעַל-כֵּן זָכוּר תִּזְכֹּר, אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, מַה שְּׁאֲתָה לֹא רוֹצֶה שִׁיעֲשׂוּ לְעִצְמָךְ, אֵל תַּעֲשֶׂה זֹאת לְאִשְׁתְּךָ, כִּי אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשָׁלַּיִם סְנֵהֲדִין, פָּרָק ג', הֶלְכָה ו'): 'אִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ וּבַעַל כְּאִשְׁתּוֹ'; אַתֶּם גּוֹף אֶחָד, וְאַתֶּם צָרִיכִים לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶחָד אֶת הַשְּׁנַי, וְהַכֹּל תְּלוּי בָּךְ, תִּפְסִיק כְּבָר עִם הַרְשָׁעוֹת שְׁלָךְ, וְשִׁלָּא יִהְיוּ לָךְ

שום טענות על הקדוש-ברוך-הוא על כף שעובר עליך מה שעובר, כי הכל תלוי רק בידיך — כפי שתתנהג עם אשתך, ואז אם תתנהג במדת החסד ובמדת הרחמים עם אשתך, הקדוש-ברוך-הוא ילך עמך במדת הרחמים ובמדת החסד, ותראה רק טוב ונעם וזיו בחיך.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר כל מה שאתה סובל בגשמיות וברוחניות, זה רק בשביל הנהגתך שאתה מתנהג בביתך כפרא אדם וחיה רעה, ואתה משפיל את אשתך בכל מיני השפלות, ואתה מתנהג עמה בכל מיני אלימות, אלימות פיזית — שאתה מגביה ידים, שבזה אתה רשע מרשע, ולא יאבה הקדוש-ברוך-הוא לסלח לך, והן אלימות מלולית — שאתה תמיד מוצא בה חסרונות ומשפילה ושוכרה, ובמקום לתת לה מחמאה ותשומת לב על כל דבר קטן שהיא עושה, אתה רק מוצא בה חסרונות, על-כן לא בחנם שאתה מחריב את ביתך בידיך, ואתה מקנא בכל

הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שְׁלֵכֵל אֶחָד יֵשׁ אִשָּׁה יוֹתֵר טוֹבָה מִמֶּךָ, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּל טְעוֹת, כִּי אִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָךְ אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת, תִּדַּע שֶׁזוֹ הַמַּתָּנָה שְׁלֵךְ, וְאַתָּה צָרִיךְ לְכַבְּדָהּ וּלְיַקְרָהּ מְאֹד, וְאַל תִּסְתַּכֵּל בְּבָתִּים אֲחֵרִים אוֹ אֶצֶל אֲחֵרִים, כְּאֵלוֹ יֵשׁ לָהֶם אִשָּׁה יוֹתֵר טוֹבָה מִשְׁלֵךְ, אִשָּׁה יוֹתֵר יָפָה מִשְׁלֵךְ, לֹא! לֹא! אֵל תִּגִּיד כֶּךָ, אֲלֵא אֲשַׁתְּךָ הִיא הַכִּי יָפָה, וְאַשְׁתְּךָ הִיא הַכִּי אֱהוּבָה, וְזֶה רַק תְּלוּי בְיַדֶּיךָ, אִם תִּכְבְּד וּתְיַקְרֵךְ אֶת הַמַּתָּנָה שֶׁנָּתַן לָךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ, וּבְאַמַּת תִּרְאֶה אִשָּׁה טוֹבָה וְאַשָּׁה יָפָה וְתִאֱהַבְנָה מְאֹד מְאֹד, אֲבָל אִם לֹא תִכְבְּדָהּ וּתְיַקְרָהּ אֲלֵא לְהַפּוֹךְ, תִּהְיֶה לָךְ אִשָּׁה רָעָה, שֶׁעַל זֶה אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא בַתְּרָא קֵמָה:): "כָּל יְמֵי עֲנִי רָעִים" — זֶה שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה רָעָה, "וְטוֹב לֵב מִשְׁתָּה תִמִּיד" — זֶה שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה טוֹבָה, כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי הָאָדָם בְּעֶצְמוֹ, כִּי אֵין עֲנִיּוֹת אֲלֵא מִהַדְּעַת, וְאֵין עֲשִׁירוֹת אֲלֵא מִהַדְּעַת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נְדָרִים מֵא.): דַּעַת קְנִייתָ מֶה חֲסִרְתָּ, דַּעַת חֲסִרְתָּ מֶה קְנִייתָ; כְּשֵׁשׁ לָאָדָם דַּעַת וַיִּוְדַע וַעַד אֲשֶׁר הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהָאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לוֹ זוֹ מַתָּנָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה חֵלֶק נִשְׁמָתוֹ, כִּי בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אַתָּם

נשמה אחת, וכשיתודע לה דבר זה, אז עליך
 נאמר: "וטוב לב משתה תמיד", ואז תהיה לה
 באמת אשה טובה, אבל אם אין לה דעת ושכל
 לדעת שזו אשתך שנתנו לה מן השמים, וזה חלק
 ממך וחלק מנשמתך, אז אתה עני הכי גדול, ואז
 באמת עליך נאמר: "כל ימי עני רעים" ויש לה
 אשה רעה, כי הכל תלוי ביך, ועל-כן תפסיק
 להשפיל את אשתך, ואל תשליך את המזל תמיד
 עליה, כאלו היא אשמה. לא! לא! בני, אתה אשם,
 אתה צריך להיות פקח, ולחזק ולשמח ולעודד
 ולאמץ אותה ולהגביהה, ולתת לה תשומת לב
 ואהבה, ואז תראה איזה בית יהיה לה, בודאי אתה
 רוצה לעשות חסד וצדקה עם כל העולם בלוי,
 ואתה שוכח שעקר החסד ועקר הצדקה מתחיל
 בבית, ואם לא תתחיל לעשות צדקה וחסד בביתך,
 אז אתה הורס את ביתך ביך. מתי כבר תגיע אל
 הדעת והשכל, שצדקה וחסד מתחילים בבית עם
 אשתך, ואז אם תעשה צדקה וחסד עם אשתך, אז
 תתחזק בביתך, ויהיה לה בית חם, בית יפה, בית
 נאה.

ה.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי כָּל הַעֲתִיד
 שֶׁל הַבַּיִת שֶׁלָּךְ תִּלְוִי בְּיָדְךָ, אִם תִּכְבֵּד וּתְיַקֵּר אֶת
 אֲשֶׁתְּךָ, אֲזִי יִהְיֶה לְךָ בַּיִת חֵם, בַּיִת נִפְלָא, אָבֵל אִם
 תִּשְׁפִּיל אֶת אֲשֶׁתְּךָ, וְתַמִּיד תִּמְצָא בָּהּ חֲסִרוֹנוֹת,
 וְתִלְךָ כְּלַפִּיָּה בְּאֵלִימוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזֹכֵן, הֵן
 אֵלִימוֹת פִּיזִית וְהֵן אֵלִימוֹת מְלוּלִית, אֲזִי תִשְׁבֹּר
 וְתִשְׁרֹף אֶת בֵּיתְךָ בְּמוֹ יָדֶיךָ, כְּכֹר הַגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁתִּבְיֵן
 שְׂאִין זֶה דֶּרֶךְ לָרֶדֶת לְחַיֵּי אֲשֶׁתְּךָ וּלְמָרֵר אֶת חַיֵּיהָ
 עַל לֹא דָבָר, הֲרִי רָשַׁע מְרָשָׁע עוֹשֶׂה דָבָר כְּזֶה,
 שְׂבָמוּ יָדָיו שׁוֹרֵף אֶת בֵּיתוֹ, מִדּוּעַ לֹא תִקַּח מוֹסֵר
 הֵן מַעֲצָמָךְ וְהֵן מְרָשָׁעִים וְטַפְּשִׁים כְּמוֹךָ, שֶׁהוֹלְכִים
 בְּאֵלִימוֹת בְּבֵיתָם, אֵלִימוֹת פִּיזִית וְאֵלִימוֹת מְלוּלִית,
 וּלְבִסּוּף הָאִשָּׁה בּוֹרַחַת מֵהֶם מִתַּחַת הַיָּדִים, וְאַחֲרֵי-
 כֵּן בּוֹכִים וּמְבַכִּים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, לָמָּה קָרָה לָהֶם
 דָּבָר כְּזֶה, וּמִשְׁתַּדְּלִים לְלַכֵּת אֶצֶל זֶה אוֹ אֶצֶל זֶה,
 שִׁיעֲשֶׂה אֶצְלָם שְׁלוֹם-בַּיִת, וְעַל-פִּי-רֹב לֹא
 מִצְלִיחִים, וְהַכֹּל הַבַּעַל אֵשׁ, כִּי אִם הָיָה לוֹ שְׂכָל,
 לֹא הָיָה מִשְׁפִּיל וּמַדְבֵּא אֶת אֲשֶׁתּוֹ; וְלִכֵּן רָאָה,
 אֶהוּבִי, בְּנֵי, מֵה לְפָנֶיךָ, וְחִכְמִינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ

(רות רבה, פְּרָשָׁה ב'): 'אֵין קוֹרַת רוּחַ לְאִשָּׁה אֶלָּא בְּבֵית בַּעֲלָהּ'; הָאִשָּׁה מְאֹד מְאֹד רוֹצָה לְהִיּוֹת בְּבֵית בַּעֲלָהּ, וְזֶה הַקּוֹרַת רוּחַ שְׁלָהּ הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר, שֶׁהִיא יְכוּלָה לְהִתְפַּאֵר לְחִבְרוּתֶיהָ, שֵׁישׁ לָהּ בַּעַל טוֹב וּבֵית חָם; וְעַל-כֵּן כָּל הַשְּׁלוֹם-בֵּית תְּלוּי בְּיָדֶיהָ, אִם תִּשְׁנֶה אֶת מַעֲשֵׂיהָ, וְתִתְחִיל לְרַחֵם עָלֶיהָ, וְתִחְזַקָּה וְתִאֲמָצָה וְתַעֲוֹדְדָה וְתִחְדִּיר בָּהּ בַּטָּחוֹן עֲצָמִי, וְתִמְיֵד תִּהְיֶה לָּהּ מְלָה טוֹבָה עָלֶיהָ וּמְחַמָּאָה, וְתִתֵּן לָהּ תְּשׁוּמַת לֵב, אֲזִי יִהְיֶה לָּהּ בֵּית מְפָאָר. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (קִהְלַת רַבָּה, פְּרָשָׁה ד'): "טוֹבִים הַשְּׁנַיִם" — אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, "מִן הָאֶחָד" — זֶה לְעֲצָמוֹ וְזֶה לְעֲצָמוֹ, כִּי אִם יִפֹּל הָאֶחָד חִבְרוּ יִקְיָמוּ; אֲדַרְבָּה אַתֶּם צְרִיכִים לְעֹזֵר אֶחָד לְהַשְׁנִי, וְלֹא לְהַשְׁפִּיל אֶחָד אֶת הַשְּׁנַיִ, וְהַכֹּל תְּלוּי בְּיָדֶהָ, אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׂאֵתָה תִתְחִיל וְאֵתָה תִרְחֵם עַל אִשְׁתֶּךָ, וְאֲזִי תִרְאֶה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְאִפְלוּ שְׁנַדְמָה לָּהּ עֲכָשׁוּ שְׂאִשְׁתֶּךָ הֵכִי גְרוּעָה, וּכְאִלוּ הִיא הָאוֹיֵב מִסֵּפֶר אֶחָד שְׁלֶךָ, עָלֶיךָ לְזִכֹּר מֵאֲמָרָם ז"ל (יְלָקוּט שׁוֹפְטִים רַמְזוֹ נה): "בְּרִצּוֹת ה' דְּרַכִּי אִישׁ, גַּם אוֹיְבִיו יִשְׁלִים אֹתוֹ", 'אוֹיְבִיו' — זֶה אִשְׁתּוֹ, אִם תִּמְסַר אֶת נַפְשֶׁךָ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְלֹא תִרְצָה שׁוֹם דְּבַר רַק אֶת

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִזְּ הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לָךְ לְטוֹבָה, וּמֵה שְׁחִשְׁבַת שְׁאֲשַׁתָּךְ הִיא הָאוֹיֵבֶת מִסֶּפֶר אֶחָד שְׁלָךְ, תִּרְאֶה שֶׁהִיא תִתְהַפֵּךְ לְאוֹהֲבָךְ, שֶׁהִיא תִרְצֶה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וְהַכֹּל תְּלוּי בְיָדְךָ אִם תִּחְזֹר בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיִתְרַכֵּךְ אֶת לְבָבְךָ הָאֲכֹזְרִי וְתִלְךָ בְּדַרְכֵי נְעִים וּבְאַהֲבָה, וְאֵל תִּצְעַק עַל אֲשַׁתְּךָ כְּשׁוֹר וּכְפֹרֵד, אֵלֹא תִדְבֹר בְּעֵדִינּוֹת וּבְאַהֲבָה, אִזְּ תִרְאֶה שְׁכָל בֵּיתְךָ יִתְהַפֵּךְ לְבֵית חֵם, בֵּית שֶׁל שְׂמִחָה וּבֵית מְלֵא הַצְּלָחָה. וְיִזְכֹּר דְּבַר זֶה, כִּי זֶה הִיסוּד בְּחִזּוּק הַבַּיִת, וּמִי שְׂמַקְיִים אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים, יֵשׁ לוֹ בֵּית חֲזֵק, וְהוּא אֵינוֹ צָרִיךְ טוֹבוֹת מְשׁוּם בֶּן אָדָם שְׂיִבּוֹא וְיִתְעַרֵּב לוֹ בְּחַיִּים הַפְּרִטִיִּים, וְיַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ שְׁלוֹם-בַּיִת, אֲדַרְבָּה הוּא וְאֲשַׁתּוֹ הֵם דְּגָמָא חֲזָה לְכָל הַשְּׂכָנִים וּלְכָל הַקְרוֹבִים; אֲשַׁרֵּי מִי שְׂמַכְנִים דְּבַרֵּינוּ אֵלּוּ בְּלָבוֹ, וְאִזְּ יִחֲזַק אֶת בֵּיתוֹ תָּמִיד.

.ו.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי, אֵינְ עוֹד טוֹב אֲצִל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּמוֹ מֵדַת הַטוֹב וְהַחֲסֵד, עַד שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יְלָקוּט תְּהִלִּים, רָמְזוֹ תִשְׁס"ז):

'אמר הקדוש-ברוך-הוא, חביב עלי חסד שאדם
 גומלין זה לזה, מכל הזבח שזבח שלמה לפני; כי
 אצלו יתברך מאד מאד חשוב חסד, ואם האדם
 עושה חסד, נפתחים לפניו כל שערי שמים, וזה
 כשעושים חסד עם כל בר ישראל, על אחת כמה
 וכמה באין ערך כלל, כשאדם עושה צדקה וחסד
 בתוך ביתו, שעושה לאשתו ולילדיו, הרי אין לה
 עוד חסד יותר גדול מזה; ועל-כן אמרו חכמינו
 הקדושים (כתבות נ.) "עושה צדקה בכל עת" — זה
 הן ומפרנס את בניו ובנותיו כשהם קטנים; אין
 עוד צדקה וחסד יותר גדולים משהאדם עושה
 צדקה וחסד עם אשתו ובניו ובנותיו. ראה וגם
 ראה את גדל החסד חנם שעשה עמך הקדוש-
 ברוך-הוא, שנתן לה אשה יקרה כזו, ונתן אותך
 עם ילדים טובים, ואתה עושה צדקה וחסד עם
 כלם, מדוע תשכח את אשתך? ! לכלם יש לה זמן
 וסבלנות ומלה טובה ולעשות עמהם צדקה וחסד,
 אבל לא לאשתך וילדיך, האין זו שטות וטפשות
 מצדך? ! ומה גם רשעות שאין כמוה. הלא חכמינו
 הקדושים אמרו (סנהדרין עו.): 'האוהב את אשתו
 כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו

בדרך ישראל והמשיאן סמוך לפרקן, עליו הכתוב
אומר: "וידעת פי שלום אהלך"; הלא צדקה וחסד
אתה צריך להתחיל לעשות בביתך עם אשתך ועם
ילדיך ולא להסתובב יומם ולילה ולחפש מצוות
בחוץ, בשעה שיש לך מצוות בבית, לעשות צדקה
וחסד עם אשתך ועם ילדיך בניך ובנותיך שנתן לך
הקדוש-ברוך-הוא מתנה. מדוע יש לך תמיד
טענות על אשתך שהיא מבזבזת לך כספים, ואין
לך טענות על אנשים אחרים שאתה זורק להם את
כספך, מדוע לא תרחם על אשתך ועל ילדיך?!
וכבר אמרו חכמינו הקדושים (אסתר רבה פרשה ג):
'רוצה אשה שתהא בבתים מצירים ובגדים מצירים
ולאכל עגלים מפטמים'; זה דרכה וטבעה של
אשה שרוצה לגור בדירה יפה ובבגדים יפים,
ועל-כן למה לא תעזר לאשתך, למה לא תרחם על
ילדיך?! הלא סוף כל סוף זה העתיד שלך, ואתה
צריך למסר את נפשך בעבור אשתך ובעבור ילדיך,
ואתה מחיב לעזר יותר לאשתך וילדיך מאשר
לעזר לאחרים, אם אתה עוזר לאחרים על אחת
כמה וכמה באין ערך כלל אתה צריך לעזר לאשתך
ולילדיך. למה לך להשפיל כל-כך את אשתך

וּלְבִזּוּתָהּ לְפָנַי כִּלְ? ! הֲלֹא חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ
 (יְכָמוֹת סב.): הָאוֹהֵב אֶת אִשְׁתּוֹ כְּגֹפּוֹ וְהַמְּכַבְּדָהּ
 יוֹתֵר מִגּוּפּוֹ, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: "וַיִּדְעָתָּ כִּי שְׁלוֹם
 אָהֳלָךְ"; כִּי בְּזֵה שֶׁתִּרְאֶה אֶהְבָּה לְאִשְׁתְּךָ וּתְכַבְּדָהּ,
 אִזּוֹ יִתְחַזַּק בֵּיתְךָ וַיְהִיֶּה שְׁלוֹם בְּאֹהֳלְךָ, וְלִכֵּן רְאֵה
 לְהַפְסִיק כְּבָר עִם הַרְשָׁעוֹת שֶׁלְּךָ, וּתְשַׁנֶּה אֶת
 מַעֲשֶׂיךָ, וְאִזּוֹ דִּיקָא תִזְכָּה לְבֵית חָם, וַיְהִיֶּה לְךָ כָּל
 טוֹב בְּחַיֶּיךָ.

ז.

אֶהוּבִי, בְּנִי, רְאֵה כַּמָּה יְגִיעוֹת יִגְעָתָּ וְכַמָּה
 טְרָחוֹת טְרָחָתָּ, עַד שֶׁזְּכִיתָ לְהִתְחַתֵּן, וְהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא נָתַן לְךָ אִשָּׁה, וְאַחֲר־כֵּן כַּמָּה בְּכִיּוֹת בְּכִיתָ
 וְכַמָּה צָעַר נִצְטַעַרְתָּ וְכַמָּה יְסוּרִים נִתְיַסַּרְתָּ עַד
 שֶׁזְּכִיתָ שְׁנוּלְדוֹ לְךָ בָּנִים וּבָנוֹת, רְאֵה לְחַנּוּכָם עַל-פִּי
 דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וְהִירְאֵה שֶׁקְּבָלְנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ וּמֵאֲבוֹת
 אֲבוֹתֵינוּ מְדוּר דוּר, כִּי תִכְרֶה-וּמְיָד כְּשֶׁאָדָם מוֹלִיד
 בָּנִים וּבָנוֹת, עָלָיו מִנַּח הַחַיִּים לְחַנּוּכָם עַל-פִּי דְרָכֵי
 הַתּוֹרָה וְהִירְאֵה, וְלִטְרַח וּלְהַתְיַגֵּעַ בְּחַנּוּכָם, לְחַנּוּךְ
 אוֹתָם בְּדְרָכֵי אֱמוּנָה הִקְדוּשָׁה; וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי,

בְּנֵי הַיָּקָר, שְׁתֵּהִיָּה לָךְ סְבֻלָּנוֹת לְאַשְׁתְּךָ וּלְבָנֶיךָ
 וּלְבָנוֹתֶיךָ, וְאַף שֶׁשָּׁשָׂה עָלֶיךָ הָעֵל מְאֹד מְרֹב
 טְרֻדָתְךָ, עִם כָּל זֹאת מְדוּעַ לֹא תִשִּׁים לֵב, שְׁלֹכַל
 הָעוֹלָם כְּלוֹ יֵשׁ לָךְ זְמַן אֲבָל לֹא לְאַשְׁתְּךָ וּלְיַלְדֶיךָ,
 בְּנֵיךָ וּבָנוֹתֶיךָ, הֲלֹא הֵם בָּאִים קִדָּם, כִּי זֶה חֻלְקֶךָ
 לְנִצָּח, הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים הֵם שְׁלֶךָ, וְהֵם יִשְׁאַרוּ
 אֶצְלֶךָ, אֲבָל אֵלֹה הָאֲנָשִׁים שֶׁאַתָּה רָץ וְעוֹשֶׂה עִמָּהֶם
 צְדָקָה וְחֶסֶד לְבִסוּף יִבְעֻטוּ בְּךָ וַיִּשְׁפִּילוּ וַיִּבְזוּ
 אוֹתְךָ; וְעַל-כֵּן מְדוּעַ לֹא תִפְקַח אֶת עֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת
 צְדָקָה וְחֶסֶד עִם אֲשֶׁתְּךָ וְעִם בְּנֵיךָ וּבָנוֹתֶיךָ? ! מְדוּעַ
 לֹא תִרְחַם עַל אֲשֶׁתְּךָ וְעַל בְּנֵיךָ וּבָנוֹתֶיךָ? ! מְדוּעַ
 לֹא תִתֵּן לָהֶם תְּשׁוּמַת לֵב, וְתִשְׁמַע מֵה שְׂיֵשׁ לָהֶם
 לֹמֵר? ! וְרֹאֵה וְגַם רֹאֵה אֶת גְּדֹל הַחֲסָדִים וְהַרְחֲמִים
 גְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה לָךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנָּתַן לָךְ
 אִשָּׁה וּבָנִים, מְדוּעַ לֹא תוֹדֶה וְתִהְלֵל לְהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֶסֶד חֲנֻם שֶׁעָשָׂה עִמָּךְ? !
 וְתִכְנִיס בְּבֵיתְךָ אֲוִירָה שֶׁל שְׂמֵחָה, אֲוִירָה שֶׁל צְדָקָה
 וְחֶסֶד, וְאִז גַּם הֵם יִלְכוּ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה לַעֲזֹר לְאַחֲרִים;
 כִּי אִם תִּרְגִּיל אֶת עֲצֻמְךָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד בְּבֵיתְךָ
 עִם אֲשֶׁתְּךָ וְעִם יַלְדֶיךָ, אִז מִמִּילָא יִהְיֶה לָךְ זְמַן
 לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד גַּם עִם אַחֲרִים, וּמֵה גַם

שֶׁאֲשַׁתְּךָ וְיִלְדֶיךָ יִקְבְּלוּ חֲנוּף כְּזֶה, שֶׁהֵם יַעֲזְרוּ לְךָ
 לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד עִם אַחֵרִים, לֹא-כֵן אִם
 תִּתְאַכְזֹר אֲלֵיהֶם, וְתִרוּץ תָּמִיד לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד
 עִם כָּל־מִי לֹא עִם אֲשַׁתְּךָ וְעִם יִלְדֶיךָ, אֲזִי גַם הֵם
 יַעֲשׂוּ דָבָר זֶה שְׂיִמְרְדוּ בְּךָ, וְאִז תִּרְגִּישׁ מְרִירוֹת
 בְּחַיֶּיךָ. וְלִכֵּן אֲבַקֵּשׁ אוֹתְךָ מְאֹד מְאֹד, אֶהוּבִי, בְּנֵי
 הַיָּקָר, שֶׁזְכוּר תִּזְכֹּר שֶׁהַצְדָקָה וְחֶסֶד מִתְחִילִים
 בַּבַּיִת, שֶׁתִּרְאֶה לְמַסֵּר אֶת נַפְשְׁךָ לְהַחֲדִיר אֶהְבָּה
 בְּתוֹךְ בְּנֵיךָ וּבְנוֹתֶיךָ, שֶׁתִּהְיֶה לְךָ סְבָלָנוֹת אֲלֵיהֶם,
 וְתוֹרִיד עֲצָמְךָ אֲלֵיהֶם וְתִשְׁמַע לָהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם
 יִגְדְּלוּ הֵכִי מְאֹשָׁרִים בְּחַיִּים, וְיִהְיֶה לְךָ בַּיִת חֵם,
 לֹא-כֵן אִם תִּפְקִיר אוֹתָם, אֲזִי כָּל הַחַיִּים שֶׁלְּךָ יִהְיוּ
 הַפְּקָר. וְלִכֵּן רְאֵה לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְתַחֲנֹכֶם בְּדַרְךְ
 הַתּוֹרָה וְהִירְאָה, וְיִהְיֶה לְךָ טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא.

ח.

רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְקַחַת אֶת עֲצָמְךָ
 בְּיַדְּךָ, וְתַעֲזֹב כְּבָר אֶת הָאֲכֹזְרִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּךָ,
 וְתִשְׁתַּדֵּל מְאֹד מְאֹד לְרַחֵם עַל אֲשַׁתְּךָ וְעַל יִלְדֶיךָ,

ואל תצער אותם, אלא ראה לקרבם ולחבבם
 ולעודדם ולשמחם ולאמצם, כי אתה צריך להבין,
 כי הילדים מסתכלים תמיד רק אל האבא, מה אבא
 יגיד, מה אבא עושה, היכן אבא הולך ובמה אבא
 מתעסק, וכן האשה תמיד מסתכלת על בעלה, כי
 הם תלויים ועומדים רק ביד האבא והבעל, והבעל
 תלוי ועומד רק בידו יתברך; ועל-כן ראה לעזוב
 את השטיות שלך, האכזריות שאתה מתאכזר על
 אשתך ועל ילדיך, וראה לברח אליו יתברך, ותדע
 שכל ישועתך תלויה רק בידי הקדוש-ברוך-הוא,
 ותפסיק כבר עם הרשעות שלך, לצער אותם
 ולהפחיד אותם בכל פעם, שאתה עוזב את הבית
 או שלא תתן להם לאכל או שאתה זורק אותם,
 וכדומה כל מיני בטויים אכזריים שאתה משתמש
 בהם, שבזה אתה מתריב את ביתך, כי אם אתה
 הולך באלימות מלולית נגד אשתך וילדיך, אין לך
 עוד אכזריות יותר גדולה מזו, וזה מגלה את רע
 לבבך ורע מדתך, לא-כן אם תהיה טוב לאשתך
 וטוב להילדים, בזה אתה מגלה את טוב לבך.
 ובאמת עליך לדעת, כי כל זה תלוי כפי מדת
 האמונה שיש באדם, אם אדם מרגיל את עצמו

לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכָל מָה שֶׁהוּא צָרִיךְ — בֵּין
 בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי הוּא מִבְּקֵשׁ רַק מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ,
 וּמִדְּבַר אֵלָיו כִּפְאֶשֶׁר יִדְבַר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל
 אָבִיו, וּמִתְחַנֵּן וּמִבְּקֵשׁ עַל נַפְשׁוֹ, אִזְ עוֹקֵר מֵעֲצָמוֹ
 מִדַּת הָאֲכֻזְרִיּוֹת, מִדַּת הָרַע, וְנִכְנָסֶת בּוֹ מִדַּת הַטּוֹב
 וּמִדַּת הָרַחֲמָנוּת, לֹא-כֵן כְּשֵׁישׁ בְּאָדָם כְּפִירוֹת
 וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, אִזְ הוּא מִתְאַכְזֵר עַל אִשְׁתּוֹ וְעַל בְּנָיו.
 וְעַל-כֵּן אֵל תִּסְפֹּר לַחֲבֵרֶיךָ שְׂאֵתָה אִישׁ מֵאֲמִין
 וְאֵתָה עוֹשֶׂה מַצּוֹת, בְּשַׁעַה שְׂאֵתָה מְצַעֵר אֶת
 אִשְׁתְּךָ וּמִשְׁפִּילָהּ, וְהוֹלֵךְ אֵתָה בְּאֵלִימוֹת גִּשְׁמִית
 וּבְאֵלִימוֹת רוּחָנִית, אֵלִימוֹת פִּיזִית וְאֵלִימוֹת
 מְלוּלִית, אִם אֵתָה עוֹשֶׂה כֵּן, אֵתָה רָשַׁע מְרָשַׁע וְלֹא
 שְׂוֹת כָּל הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוֹת שְׁלֶךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל
 שֶׁכֵּן כְּשֵׂאֵתָה מִתְאַכְזֵר לְגַבֵּי יְלָדֶיךָ שֶׁהֵם הָעֲתִיד
 שְׁלֶךְ, אוֹי וְאֲבוֹי לְךָ, וְאִין עַל זֶה שׁוֹם מְחִילָה;
 וְעַל-כֵּן רֵאָה לְקַחֵת אֶת עֲצָמְךָ בְּיַדֶּיךָ, וְתַחֲזֹר
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְכָל מָה שֶׁעֲבַר עַד עַכְשָׁו תִּרְאֶה
 לְסַבֵּב בְּחֻזְרָה, וְתַתְּחִיל לְלַכֵּת עִם אִשְׁתְּךָ בְּמִדַּת
 הָרַחֲמָנוּת, בְּמִדַּת הָאֲהָבָה, בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וְכֵן תִּקְרַב
 מְאֹד אֶת יְלָדֶיךָ, וְאֵל תְּבִזֶם וְאֵל תִּשְׁפִּילֵם וְאֵל תִּכְסֶם,
 וְכֵן יוּכְלוּ לְהַצְלִיחַ בְּחַיֵּיהֶם. כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי

שְׁאָדָם מִתְנַהֵג, אִם מִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים,
 אִז נִתְרַחֵב דַּעַת הָאִשָּׁה, וְהַיְלָדִים תָּמִיד שְׂמֵחִים
 וְעֲלִיזִים, וְאִינָם מִפְּחָדִים כָּלֵל, לֹא-כֵן כְּשֶׁהָאָבָא
 וְהַבַּעַל מִתְאַכְזֵר לְגַבֵּי אִשְׁתּוֹ וְלְגַבֵּי יְלָדָיו, אִז כָּל
 הַבַּיִת מָלֵא מִתַּחִים, וְהַיְלָדִים סוּבְלִים מִחֲרָדוֹת
 וּפְחָדִים, וְהֵם מְבַהְלִים וּמְבַלְבְּלִים וְאִינָם קוֹלְטִים
 אֶת הַלְמוּד, וְהֵם נֶעֱשִׂים בְּעֲלֵי מוּמִין בְּנִפְשָׁם; כִּי
 בָּרַגַע שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּאֱלִימוֹת עִם הָאָמָא, צוֹעֵק
 וּמְקַלֵּל אֶת הַיְלָדִים, וּמְכַל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמְגַבִּיהַ יְדֵים
 עֲלֵיהֶם, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, אִז נִכְנָס בַּיְלָדִים צַעַר
 וּפְחָדִים וְחֲרָדוֹת, וּבְזֵה הֵם יִהְיוּ יְלָדִים בְּעֵיתֵינָם,
 וְלֹא יַעֲזְרוּ שׁוּם פְּסִיכּוֹלוֹגִים וְשׁוּם רוֹפְאִים
 לְרַפְּאוֹתָם; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵה
 לְפָנֶיךָ, אִם לֹא תִשְׁנֶה אֶת דְּרָכֶךָ הַרְעָה, סוֹפֶךָ יִהְיֶה
 סוֹף מָר, כִּי תֵאבֵד אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת יְלָדֶיךָ, וְהֵם לֹא
 יִרְצוּ לְדַבֵּר אִתְּךָ, כִּי סוֹפוֹ שֶׁל דְּבָר, בַּיִת שֵׁישׁ בּוֹ
 אֱלִימוֹת פִּיזִית וְאֱלִימוֹת מְלוּלִית, הַבַּיִת הַזֶּה נִשְׁפָּר,
 וְלִבְסוּף מִתְגַּרְשִׁים, וְאִתָּה תֵאבֵד אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת
 יְלָדֶיךָ, וְלֹא יִהְיֶה לְךָ שׁוּם דְּבָר, וְתִשָּׂאֵר בַּחוּץ כְּמוֹ
 כָּלֵב; וְעַל-כֵּן רְאֵה לְרַחֵם עַל עַצְמְךָ וְעַל אִשְׁתְּךָ וְעַל
 יְלָדֶיךָ, וְתִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִקְנִים

את מצוותיו יתברך, ותשתדל להטביע בעצמך מדת הרחמנות הן לגבי אשתך והן לגבי ילדיך, ותמיד תחבבם ותשמחם ותעודדם ותדבר עמם דבורי חזיון ועדוד, ותקנה להם מתנות, שעל-ידי-זה יתרחב לבם ודעתם, ויהיה כל הבית שלך מלא שמחה, מלא אהבה. ובכלל — טוב שבבית תהיה תמיד אוירה של גדלות המחין, שמחה ועדוד ואהבה, שעל-ידי-זה הבית שלך יתהפך לגן-עדן הפתוח, והשכינה תשרה בו. ועליך לדעת, כי היכן שהשכינה נמצאת שם כל הברכות מצויות, ועל-כן אם תשתדל שיהיה תמיד שלום ואהבה בינך לבין אשתך, ישפע עליך שפע גדול בפרנסה, ותצא מכל חובותיך וצרותיך, ולא תהיה חייב חובות אל אף אחד, ותחיה בעולם החרות.

ט.

ראה, אהובי, בני היקר, לקנות בעצמך מדת הסבלנות, שתהיה סבלן גדול לגבי אשתך ובניך ובנותיך, ותשמר את עצמך מאד לא להתפרץ עליהם, ולא לצעק עליהם ולא לכעס עליהם ולא

לְהִרְבִּיץ וּלְהַכּוֹתָם, חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי בָרַגַע שֶׁתִּתְחִיל
 לְהִרְבִּיץ וּלְהַכּוֹת אֶת יְלָדֶיךָ, הֵם יִתְמָרְדוּ נִגְדָךָ, וְהֵם
 יֵצְאוּ לְתַרְבוֹת רָעָה לְגַמְרִי, וְאִם רוֹצִים לְחַנּוּךְ אֶת
 הַיְלָדִים, צְרִיכִים לְחַנּוּךְ אוֹתָם רַק בְּדֶרֶךְ נֶעֱם וְאַהֲבָה
 וְהַבְנָה וְסִבְלָנוֹת גְּדוּלָה. וְעַל כָּלֵם — תִּפְלָה
 וּבִקְשָׁה, לְהִתְחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שְׂיַחֲוֶס
 וִירַחֵם עָלֶיךָ שְׂיִהְיֶה לְךָ בֵּית חֵם, בֵּית מָלֵא אוֹר,
 מָלֵא שְׂמֻחָה, כִּי מֵה שֶׁתִּפְלָה פּוֹעֵלֶת שׁוֹם דָּבָר
 בְּעוֹלָם לֹא יָכוֹל, אֲבָל תּוֹצִיא מִהָרֵאשׁ שְׁלֶךְ
 שְׂיִכּוֹלִים לְהַכְנִיעַ וּלְהַשְׁפִּיל אֶת אֲשֶׁתְּךָ וְאֶת יְלָדֶיךָ,
 וְכֵן יֵצִיתוּ לְךָ, תִּשְׁכַּח מְזֵה, הֵם רַק יִמְרְדוּ נִגְדָךָ,
 וְלִכֵּן תִּפְסִיק לְהִיּוֹת אֲכֹזֵר עַל יְלָדֶיךָ, תִּשְׁתַּדֵּל
 לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמְךָ אֲלֵיהֶם וְתַבִּינֵם, וְאַל תִּתְפָּרַע
 עֲלֵיהֶם, וְאַל תִּצְעַק עֲלֵיהֶם כְּשׁוֹר וְכֹסוֹס, אֲלֵא תִדְבֵּר
 עִמָּהֶם בְּנִחַת, וְאִזּוּ יִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ. רְאֵה לְחַנּוּךְ אֶת
 עֲצָמְךָ בְּמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת וּבְמִדַּת הַצְּדָקָה וְהַחֲסָד
 וּבְמִדַּת הַשְׂמֻחָה, וְאִזּוּ תִרְאֶה שְׂגֵם הַיְלָדִים שְׁלֶךְ יִהְיוּ
 מְחַנְכִים בְּצוּרָה כְּזוֹ, כִּי מִי שֶׁרוֹצֵה לְחַנּוּךְ אֶת אֲשֶׁתּוֹ
 וְאֶת יְלָדָיו בְּנִיּוֹ וּבְנוֹתָיו, עָלָיו לְחַנּוּךְ אֶת עֲצָמוֹ קֶדֶם,
 זֶה לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת, שְׂאֵתָה תִהְיֶה אִישׁ פָּרָא, תְּבוֹא
 וְתִתְפָּרֵץ בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ כְּמוֹ חִיָּה רָעָה, וְתִצְעַק עַל

אֲשֶׁתְּךָ וְתַתְנַפֵּל עַל יְלָדֶיךָ בְּנֵיךָ וּבָנוֹתֶיךָ, וְתַתֵּן לָהֶם
מִכּוֹת אַכְזָרִיּוֹת עַל יְמִין וְעַל שְׂמָאל, וְאַחֲר־כֵּן
תִּרְצֶה שָׁהֶם יִגְדְּלוּ שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, חֲכָמִים
וְסִבְלָנִים, לֹא! לֹא! זֶה לֹא הוֹלֵךְ כָּכָה, הַכֹּל תָּלוּי
כְּפִי הַחֲנוּף וְהַדְּגָמָא הָאִישִׁית שְׁלָךְ, כְּפִי שְׂאֲתָה
מִתְנַהֵג, וְאִם תִּחַנְּךָ אֶת עֲצָמְךָ, וְתִרְאֶה לָהֶם דְּגָמָא
אִיךָ שְׂמֵדִבְרִים בְּנֹעַם וְעֲרֻבוֹת, בְּשֶׁקֶט וּבְסִבְלָנוֹת, אֲזִ
יִהְיֶה לָךְ בֵּית לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וְיִלְדִים שְׂתֵהִיָּה לָךְ
נַחַת רוּחַ מֵהֶם, וְתוּכַל לְהִתְפָּאֵר עִם אֲשֶׁתְּךָ וְעִם
יְלָדֶיךָ בְּנֵיךָ וּבָנוֹתֶיךָ; וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנֵי
הַיָּקָר, לְהַפְסִיק אֶת הָאַכְזָרִיּוֹת שְׁלָךְ, שְׂאֲתָה מִתְאַכְזֹר
נֶגֶד אֲשֶׁתְּךָ וְנֶגֶד יְלָדֶיךָ, וְאֲתָה מִתְפָּרֵץ עֲלֵיהֶם,
תִּשְׁתַּדֵּל לִילֹךְ בְּדַרְכֵי הַחֲסֵד וְאַהֲבָה, וְתַתְנַהֵג עִמָּהֶם
בְּמִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, וְאֲזִ תִּצְלִיחַ בְּחִזּוּק הַבַּיִת, שְׂבִיתְךָ
יִהְיֶה בֵּית חֲזָק, עוֹמֵד עַל יְסוּדוֹת חֲזָקִים; כִּי בּוֹ
בְּרַגַע שְׂאָדָם מְרַחֵם עַל אֲשֶׁתּוֹ וְעַל יְלָדָיו בְּנָיו
וּבָנוֹתָיו, וְנוֹתֵן לָהֶם תְּשׁוּמַת לֵב, וּמִשְׁתַּדֵּל לְעֹזֵר
לָהֶם, אֲזִ הַכֹּל מִתְהַפֵּף לְטוֹבָה; אֲשֶׁרִי מִי שְׂמִחְדִּיר
בְּעֲצָמוֹ לְמוֹדִים אֱלוֹ, וְאִינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ כָּלֵל,
שְׂאֲזִ יִרְאֶה עוֹלָמוֹ בְּחַיָּיו, וְיִהְיֶה לוֹ בֵּית חֵם, בֵּית
מָלֵא שְׂמִחָה, וְתִהְיֶה הַשְּׂכִינָה שְׂרוּיָה בְּתוֹךְ בַּיִתּוֹ,

וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ הַדֹּרוֹת הַנְּאֻמָּנִים לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וַיִּקְיְמוּ אֶת מְצֻוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וַיְהִי מִמְּשִׁיכִים אֶת
דַּרְכֵי אֲבוֹתָם וְאֲבוֹת אֲבוֹתָם מִדֹּר הוֹר, אֲשֶׁרֵי לוֹ
בְּזָה וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּבֹא.

י.

רֵאָה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחֻזֵק אֶת עֲצֻמָּךְ
בְּאֻמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתַרְגִּיל אֶת עֲצֻמָּךְ
לְדַבֵּר רַק עִמוֹ יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ
וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְאִם תַּרְגִּיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְלַכֵּת בְּדַרְךְ
זוֹ, אַז תִּטְבַּע בְּעֲצֻמָּךְ מִדַּת הַרְחֻמָּנוּת, לְרַחֵם עַל
אֲשֶׁתְּךָ וְעַל יְלָדֶיךָ, כִּי בְּאֻמַּת עֲלִיף לְדַעַת, כִּי סִימָנִם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם רְחֻמָּנִים בְּנֵי רְחֻמָּנִים, וְעַקֵּר
הַרְחֻמָּנוּת צְרִיכִים לְהִתְחִיל בְּבֵית — לְרַחֵם עַל
אֲשֶׁתוֹ וְעַל יְלָדָיו, וְאֵל תַּחֲשֵׁב שְׁבֻזָּה שְׁתֵּהִיָּה רְחֻמָּן
בְּחוּץ עַל בְּנֵי-אָדָם וְתַעְזֹר לָהֶם, וְתִתְאַכְזֹר עַל
אֲשֶׁתְּךָ וְעַל יְלָדֶיךָ, בְּזָה אַתָּה קוֹנֵה אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, אֵל תַּחֲשֵׁב אֶת זֶה כְּרָגַע, כִּי הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד מְקַפֵּיד עַל מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְךְ
אֲכֻזְרִיּוֹת, וְכַמְאַמְרִם ו"ל (קִהְלַת רַבָּה, פֶּרֶשֶׁה ז', סִימָן

(לו): 'כל מי שנעשה רחמן במקום אכזרי, סוף
 שנעשה אכזרי במקום רחמן'; ואמרו (שם): 'כל מי
 שנעשה רחמן במקום אכזרי סוף שמדת הדין
 פוגעת בו'; כי באמת עקר הרחמנות צריכים לרחם
 על עצמו, להתישב מה יהיה ממני, ובשביל מה
 ירדה נשמתי לזה העולם, אם לא לעשות את רצונו
 יתברך, ומאחר שהקדוש-ברוך-הוא נתן לי מתנה
 אשה יקרה כזו, וחמל עלי ונתן לי ילדים כל-כך
 חמודים, צריך לרחם על עצמו להתישב מה יהיה
 ממני, ובשביל מה ירדה נשמתי לזה העולם, אם
 לא לעשות את רצונו יתברך, ומאחר שהקדוש-
 ברוך-הוא נתן לי מתנה אשה יקרה כזו וחמל עלי
 ונתן לי ילדים כל-כך חמודים, ואני הולך ומתאכזר
 עליהם, אין זה כי יש לי מדת אכזריות, ואני
 מתאכזר בבית במקום שהייתי צריך להיות רחמן,
 ובחויז על אנשים שלא היה צריך שיהיה אכפת לי
 מהם כלל, כי הם רוצים רק הרע שלי, אני מרחם
 עליהם, האין זו מדת אכזריות, שבמקום שצריך
 להיות רחמן, אני מתנהג במדת אכזריות, ועל
 השונאים שרוצים לעקר אותי, אני מתנהג במדת
 הרחמנות, ומפספט עמהם כל העולה על רוחי,

הֲלֹא סוֹף כָּל סוֹף אֵלּוּ שְׁבַחוּן לֹא אִכְפַּת לָהֶם מִמְּנִי
כָּלֵל, וּבְשַׁעַה שְׂאֵהִיָּה בְצָרָה לֹא רַק שְׁלֹא יִסְתַּכְּלוּ
עָלַי, אֲלֹא שְׁלֹא יִרְצוּ אֲפֹלוּ לְדַבֵּר אֵתִי, לֹא-כֵן
אֲשַׁתִּי הָאֵהוּבָה, וְהַיְלָדִים הַחֲמוּדִים, הֵם תָּמִיד
מִסְתַּכְּלִים עָלַי, וּמוֹכְנִים לְעֶזְרִי לִי. וְאִם נִדְמָה לָךְ
שְׂאֵשְׁתָּךְ וַיְלַדְיָךְ שׁוֹנְאִים אוֹתָךְ זֶה רַק מִחֲמַת
מַעֲשֵׂיךְ הָרָעִים כְּלַפִּיָּהֶם, שְׂאֵתָה מִתְאַכְזֵר עֲלֵיהֶם
בְּאֲלִימוֹת פִּיזִית וּבְאֲלִימוֹת מְלוּלִית, וְאֵתָה מְכָה
אוֹתָם וּמְשַׁפִּיל אוֹתָם; וְעַל-כֵּן רָאֵה לְרַחֵם עֲלֵיהֶם,
וּמֵהַיּוֹם וְהַלְאָה רָאֵה שְׁבִיתְךָ יִהְיֶה בַּיִת חֵם, וְתָמִיד
תְּדַבֵּר רַק מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִשְׁתַּדֵּל לְטַיֵּל
עִמָּהֶם, וְלִהְיוֹת בָּהֶם שְׂמֵחַת הַחַיִּים, לְעוֹדֵד אוֹתָם
וְלִהְיוֹת בָּהֶם וְלִהְפִיחַ בָּהֶם רוּחַ חַיִּים, שִׁירְגִישׁוּ שִׁישׁ
לָהֶם אָבָא רַחֲמָן, וְהֵאשְׁה תְּרַגִּישׁ שִׁישׁ לָהּ בְּעַל
אוֹהֵב, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה בֵּיתְכֶם מְקוֹם מְשַׁכַּן
הַשְּׂכִינָה, וּכְשֶׁהַשְּׂכִינָה תִּהְיֶה בְּבֵיתְכֶם תָּמִיד, עַל-
יְדֵי-זֶה יִשְׁפַּע עָלֶיךָ שְׁפַע בְּרָכָה וְהִצְלָחָה, וְתִהְיֶה לָךְ
עֲשִׂירוֹת מְפֻלְגָת; אֲשֶׁרִי מִי שְׂמֵכְנִים דְּבוּרִים אֵלּוּ
בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְכָּא לְנִצַּח נְצָחִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!